

Maakbaar

Mariette Zweers

Maakbaar

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 3400 9

© 2016 Mariette Zweers

Omslagontwerp Marry van Baar

Omslagillustratie © Marta Bevacqua

Foto auteur © Ilse Oosterkamp

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Wout

Laura had haar huiswerk nog niet af, zag ik. Voorovergebogen aan tafel zat ze te werken. Ik trok mezelf op aan het stuur van de auto om het beter te kunnen zien. Het licht uit de zitkamer wierp rechthoekige vlekken op het gazon. Voor het raam brandden twee kaarsen, waardoor de kamer er vanaf de straat huiselijk uitzag. Op de bank, met hun ruggen naar me toe, las Otto voor aan Jim. Dicht tegen zijn vader aan genesteld lag Jim te luisteren, een van zijn voeten wipte gedachteloos omhoog in de lucht. Ik stelde me voor hoe de kat opgerold naast ze zou liggen en hoe de kamer nog vaag zou ruiken naar de maaltijd die Otto had bereid. Dit is mijn huis, schoot het door mijn hoofd. Mijn gezin. We horen bij elkaar, maar zij zijn daarbinnen en weten niet dat ik hier sta, naar ze kijk.

Hoe vaak had ik hier de afgelopen jaren niet gestaan? Talmend, moed verzamelend om de auto het grind op te draaien, te parkeren en over de drempel te stappen, het huis in, om daar onherroepelijk te worden opgezogen in dat kleine wereldje van school, de kat en boodschappen. Vaak genoeg had ik hier gewacht en me afgevraagd wat er gebeuren zou als ik doorreed, de straat uit, weg van het dorp. Gewoon niet meer thuiskwam. Dan stelde ik me voor dat ze na een paar dagen tegen elkaar zouden zeggen: ‘Hé, waar is mama eigenlijk?’

Als een pijn waarvan je je pas na een tijdje realiseert dat je hem niet meer voelt.

Over de stoep kwam de buurvrouw aangelopen, haar teckel snuffelend voor haar uit. Het hondje werd zo vaak uitgelaten dat ik soms vreesde voor de toch al minieme pootjes van het dier. Dan beeldde ik me in dat het met zijn steeds kortere beentjes langzaam in het trottoir verdween, alsof het statig een onzichtbare trap afdaalde.

Ik stak mijn hand op naar de buurvrouw, goed mens. Verrast kwam ze op me af.

‘Dat treft,’ zei ze, toen ik het raampje liet zakken. ‘Ik wilde net deze brief bij jullie langsbrengen, die zat per abuis bij ons tussen de post.’

Automatisch nam ik de envelop aan die ze me toestak en zag meteen van wie die afkomstig was. Verstuurd aan dit adres – ze had gewild dat Otto hem kreeg. Ik legde de brief op de stoel naast me en met een laatste zwaai naar de buurvrouw sloot ik het raam. Na een korte blik over mijn schouder zette ik de richtingaanwijzer aan. Miriam zou me niets meer maken. Dat had ze lang genoeg gedaan, sinds de verhuizing van Agnes en dat idiote boeket. Maar nu niet meer.

Ik trok op en reed weg van het huis waaruit ik verbannen was.

I

Het wás een idioot boeket.

Opeens stond ze naast me in de nog kale woonkamer van Agnes en keek ik verbluft omhoog in de obsceen roze weelde van de bos bloemen die ze bij zich droeg. Ik zat op de grond, gevangen tussen de verhuisdozen met boeken en muziek. Tot dat moment was ik bezig geweest de cd's op alfabet in de kast te plaatsen, een onverwacht rustgevend karwei in de frisse, pas geleverde ruimte. De tuindeuren aan de achterzijde van het huis stonden open. Muziek schalde door de half gemeubileerde kamer. Ik had niemand horen binnenkomen.

'Ik dacht, ik loop even langs om jullie welkom te heten.' Ze verhief haar stem om boven de muziek uit te komen. Ik lachte verontschuldiging en keek naar de bloemen. Als er al een vrouwelijk equivalent van het fallussymbool bestond, dan was het wel dit boeket.

Met twee handen duwde ik mezelf overeind en ik draaide het geluid weg. Pas toen ik recht voor haar stond, zag ik wie ze was. Miriam. Bloed schoot naar mijn wangen. In de kamer boven ons liet iemand iets zwaars vallen. De vloer kraakte. Gedempt gevloek drong door het plafond de kamer binnen. Op dat moment kwam ze op me af, met bloemen en al. In een reflex bracht ik mijn armen beschermend omhoog, en

beseftte meteen mijn vergissing. Met mijn armen tegen mijn borst gedrukt liet ik mij opgelaten omhelzen.

Miriam liet me los en deed een stap naar achteren. ‘Anna Zeiler! Niet te geloven, wat enig!’ Als ze mijn reactie al had opgemerkt, toonde ze het niet. ‘Ik wist helemaal niet dat jij hier zou komen wonen! O, het verbaast me niets dat je weer terug bent. Dat je nou precies naast ons moet komen, o, wat enig!’

Gegeneerd keek ik weg. Het was mij een raadsel waarom mensen – vrouwen! – geprogrammeerd zijn om door te ratelen als ze onzeker zijn of gestrest. Je zou verwachten dat ze juist in die situaties hun energie sparen om de omgeving in de gaten te houden, om te kunnen vechten of vluchten als de situatie het vereist, maar nee: kakel de kakel vullen hun woorden de ruimte, onoplettend onder, boven en naast het doel schietend, verkeerde aannames makend in hun paniek.

Beduusd liet ik mij nogmaals door Miriam en de bos bloemen omhelzen. Deze keer deden mijn armen mee. Zodra ik me uit haar omarming had losgemaakt zette ik een stap achteruit en struikelde bijna over een doos. Ik geneerde me voor mijn aanvankelijke reactie. Wat had ik in vredesnaam gedacht? En wat moest Miriam niet denken? Zo’n reactie, na – hoeveel was het? – meer dan twintig jaar.

Afwachtend keek Miriam me aan. Ze zag er goed uit, beter bijna dan de laatste keer dat we elkaar zagen. Met het verstrijken van de jaren was haar huid ouder geworden maar niet valler. De kuiltjes in haar wangen waren er nog steeds en je kon zien dat ze aandacht besteedde aan zichzelf; dat ze genoeg water dronk, genoeg fruit en groenten at, een goede kapper bezocht en regelmatig naar een zonnig oord ging. Een verzorgde verschijning. Slank, maar niet té. Flinke borsten, mogelijk met enige hulp tot stand gekomen. Nog steeds die keurig modieuze voorkeur voor kleding die me herinnerde aan

haar Limburgse afkomst. Doorschijnend katoenen bloesje over een luxueus kanten hemdje. Kleding die paste bij deze eerste lentedag. Een dame in goeden doen.

En ik? In gedachten monsterde ik mezelf. Was ze me een dag eerder tegengekomen dan had ik hoge hakken gedragen en een duur setje, een rok en jasje met daaronder een huidkleurig truitje gemaakt van zijde en wol. De lichte kleur van het truitje versterkte het blauw van mijn ogen, en mijn blonde haar had ik los achter mijn oren in plaats van in een slordige staart. Nu droeg ik een vaalrood HEMA-hemdje en een spijkerbroek met gympen. Verhuiskleding. Kleding uit 'de provincie'. Boer zoekt vrouw. Ik onderdrukte de neiging om me ervoor te verontschuldigen. In plaats daarvan gebaarde ik in de richting van de kast en dozen met cd's.

'Ik help Agnes en Charles met de verhuizing, zij komen hier wonen. Je kent Agnes toch nog wel?'

'Agnes, je bedoelt je zus? Echt waar? Geweldig!' Miriam schakelde verbazingwekkend snel.

Ik knikte bevestigend.

'Wat enig! Ik heb haar in geen jaren gezien. Ontzettend leuk dat ze hier komt wonen. En zo'n leuk huis ook!' Als Miriam al opgelucht was, dan liet ze dat niet blijken. Speurend keek ze om zich heen, naar de dozen die her en der verspreid stonden, de inhoud ervan klaar om in kasten te verdwijnen.

'Jullie verhuizen alles zelf?' Met opgetrokken wenkbrauwen knikte ze bewonderend, alsof ze nog nooit zoiets knaps had gezien.

Ik antwoordde niet, maar wees naar de bos bloemen in haar hand. 'En jij...?'

Miriam maakte een vaag gebaar naar rechts. 'Ik woon hiernaast, met Elmer en de kinderen. Zelfde dorp, zelfde man. Je kent me. Trouw tot op het bot.' Ze lachte erbij, en de kuiltjes in haar wangen verdiepten zich op een manier die ik

maar al te goed kende. Ik lachte met haar mee, op mijn hoede, maar Miriam leek het niet te merken. ‘Hoe is het nu met jou? Woon je nog steeds in het noorden?’ Ze sprak de laatste twee woorden overdreven uit, alsof ze tussen aanhalingstekens stonden.

Ik knikte bevestigend. ‘Ik heb er m’n eigen zaak, een adviesbureau. Ypma & Zeiler.’

Miriam’s wenkbrauwen gingen omhoog. ‘Ypma? Je man?’

Ik lachte en schudde mijn hoofd. ‘Chris is mijn compagnon. Samen proberen we het schip een beetje drijvende te houden.’ Het klonk mooier dan het was, want over dat ‘samen het schip een beetje drijvende houden’ hadden Chris en ik heel verschillende ideeën. Als je Chris mocht geloven hadden we helemaal geen optater gehad van de crisis en was de beste remedie op alles om lepeltje lepeltje met je vrouw te wachten tot alles vanzelf weer goedkwam.

‘Maar je bent wel getrouwd?’ vroeg Miriam nieuwsgierig.

Opnieuw knikte ik. ‘Met Otto. We hebben twee kinderen, Jim van negen en Laura van tien.’ Ik zag Miriam’s ogen zich onwillekeurig verwijden – een uitdrukking van verbazing, verwondering, wie zou het zeggen? Even snel als ze opkwam was de uitdrukking weer verdwenen en een brede glimlach verscheen op haar gezicht.

‘Laten we anders eens afspreken,’ zei ze. ‘Een keertje samen eten, we hebben elkaar zo lang niet gezien.’

Aangestoken door haar enthousiasme stemde ik vrolijk in. Ik wilde er niet aan denken dat ze, met haar huid en haar tieten en kapsel en bloemen, me misschien alleen opnieuw wilde zien omdat ze de onweerstaanbare behoefte voelde om haar superioriteit nog wat langer uit te melken. En al helemaal niet aan dat ik op mijn beurt, bezweet en in mijn saaie kloffie tussen de verhuistroep, me door ijdelheid en valse bewijsdrang in de luren liet leggen en de verleiding niet kon

weerstaan om me te revancheren. Dat ik daarom zo opgewekt reageerde op haar voorstel.

Er viel een stilte, boven ons hoofd klonk het geschuif van dozen. Ik gebaarde naar de bloemen. ‘Superlief van je. Als je even wacht, dan haal ik Agnes erbij. Dit vindt ze vast leuk!’

Samen met mijn broer en zus groeide ik op in een plaatsje vlak bij de kust, waar mijn ouders een paviljoen hadden. Paviljoen De Kokkel, aan de boulevard. De Kwakkel, zei mijn vader als hij depressief was. Hij zei het vaak. Mijn vader kon niet omgaan met de continue druk en onzekerheid van een strandtent. Altijd maar weer moeten afwachten of het seizoen goed zou zijn, afhankelijk van niet te beïnvloeden factoren als het weer, kwallenplagen en oliesporen op het strand. Tijdens drukke dagen viel er niet tegenaan te werken en als het rustig was stond je te duimendraaien, zelden was het goed. En dan het eeuwige getob over het onderhoud van het pand, waarop zon en zoute zeelucht dag en nacht invraten, en de zorg om het personeel en de toenemende regelgeving. Naar buiten toe waren mijn vader en moeder een extravert en optimistisch stel dat met plezier hun werk deed. Wij – mijn broer en zus en ik – zagen de andere kant, de zorgen, de overloze klaagzangen van mijn vader, en hoe mijn moeder altijd weer haar schouders eronder zette, voor twee. Ik zeg niet dat we een slechte jeugd hadden, ik zou liegen als ik dat zei. We moesten alleen onszelf zien te redden, zo was het.

Ik vond het een raadsel dat mijn broer en zus in de voetsporen van mijn ouders traden. Na een korte uitstap naar Amsterdam, waar Agnes pedagogiek studeerde en Leonard een blauwe maandag Rietveld deed, kwamen ze allebei terug naar het dorp. Ik woonde toen al lang en breed aan de andere kant van het land. Met z’n tweeën kochten ze een café aan zee en transformeerden dat in het populaire Go Play Outside,

inmiddels beter bekend als Club GPO. De onwaarschijnlijke combi Agnes-Leonard bleek een succesformule. Na het overlijden van mijn ouders namen ze De Kokkel over en maakten daar De Strandloper van, en daarna kochten ze nog een paviljoen, waarvan ik de naam ben vergeten.

Als ze het me ooit hadden gevraagd – maar dat hadden ze niet – zou ik het ze ten sterkste hebben afgeraden. Inmiddels wist ik dat wat zij deden in niets leek op het gekommer-en-kwel van mijn ouders. Soms was ik er bijna jaloers op, het gemak waarmee het ze afging. Op de vanzelfsprekendheid waarmee ze zich bewogen in het dorp, hoeveel vrienden ze hadden, mensen die ze kenden van vroeger. Vooral Leonard, met zijn extraverte en aanstekelijke karakter en een knapper uiterlijk dan goed voor hem was.

Maar al zou ik het willen, ik kon het niet. Allemaal verleden tijd – met de nadruk op *leed*, zoals mijn vader zou zeggen.

Toen Miriam weer was vertrokken en ik de laatste dozen had uitgepakt, begon ik aan het inruimen van de keuken. De zon scheen door de open deuren naar binnen. In de hoek op de grond stond in een oude mayonaise-emmer het boeket dat Miriam al opgewonden kretten slakend had achtergelaten. Door het hele huis klonk getimmer, gesleep en het geluid van voetstappen.

Ik neuriede mee met de muziek. Was bijna vergeten hoe gezellig verhuizen kon zijn. Toen Otto en ik tien jaar geleden ons huis betrokken had ik een verhuisbedrijf ingeschakeld. Laura was nog een baby en ik had het te druk met de zaak om me bezig te houden met de inrichting van de keukenkastjes. Agnes niet. Op alle dozen en keukenkastjes had ze geeltjes geplakt die aangaven wat waar moest komen. Mijn zus hield niet van verrassingen.

Net toen ik de laatste doos uit elkaar vouwde kwam ze op haar Palladiums de keuken in gelopen. Ze droeg een openhangende blouse over een katoenen singlet en haar bruine haar was samengebonden tot een parmantig kwastje. Twee golden retrievers scharrelden achter haar aan. Ik strekte mijn rug. Agnes keek goedkeurend rond.

‘Je bent lekker opgeschoten,’ zei ze. ‘Ga je mee naar het dorp, lunch halen?’

We liepen om het huis heen naar de auto. Bewonderend keek ik naar de breed overstekende dakrand en naar de witgeverfde muren waartegen een vuurdoornstruik groeide. Het nieuwe huis van mijn zus was er een zoals kleine kinderen dat tekenen: een puntdak met schoorsteen en een raam en deur in de voorpui. Binnen was alles afgewerkt in een lichte kleur. De muren, kozijnen, plafonds, zelfs de houten vloeren waren geverfd in glanzend roomwit. Een poppenhuis was het, geen huis voor een gezin. Maar dat hoefde ook niet. Agnes en Charles hadden geen kinderen, en het zag er niet naar uit dat die er ooit nog zouden komen.

Bij de straat hield Agnes stil. Met haar arm maakte ze een breed gebaar. ‘Moet je nou zien hoe mooi,’ zei ze. Ik volgde haar blik. Tegenover hun huis begon het bos, om links over te gaan in weilanden die zich uitstrekten tot aan de kust. In de verte zag ik de duinen als een blauwe glooiing afsteken tegen de heldere lucht. Ik sloeg mijn arm om mijn zus en trok haar kort tegen me aan, blij haar gelukkig te zien, blij om haar keuze. Jarenlang hadden Agnes en Charles aan zee gewoond, in een appartement vlak bij de club. Ik had niets met kustplaatzen, had in mijn jeugd genoeg kust gezien voor de rest van mijn leven. Ik zag de lol niet in van al dat zand, de droogte, de prikstruiken. Geen boom die er wilde groeien, dus nul schaduw als de zon scheen. Dat monotone geruis van de zee, het gefluit van de wind, het voortdurende gekrijs van meeuwen.

De toeristen die 's zomers de terrassen bezetten, de files die op hete dagen de kust onbereikbaar maakten, de geur van friet, de kale eenzaamheid van de winters als de helft van de huizen en winkels leegstond... Ik had er niets mee.

Agnes reed. Via een doolhof van straatjes reden we naar het centrum van het dorp. Hier fietste ik vroeger. Naar huis, naar vriendinnen, naar de winkels, de kroeg. Onvoorstelbaar dat ik hier mijn halve leven had doorgebracht, hier naar school ging en in deze wirwar van straten de weg had geweten. Wat was ik er lang niet geweest.

Vanaf de passagiersstoel staarde ik naar buiten, naar de zonovergoten smalle stoeploze straten, het groenteboertje, de oude bomen voor het boerderijtje, de villa's met de dikke rieten daken. Struiken liepen uit met tere groene blaadjes en overal stonden bloemen in bloei. Op straat hipten vogels op zoek naar voedsel, of materiaal voor hun nest.

Een poppenhuis in een poppendorp. Ik slikte.

Vanachter het stuur keek Agnes me aan. 'Heimwee?' grapt ze.

Ik bewoog mijn schouders in een gebaar dat van alles kon betekenen.

We lunchten met z'n allen op het terras bij de keuken. Behalve Charles, Agnes en ik waren ook Leonard en een vriend er om te helpen verhuizen.

'Goed aangelegd zo, met die doorkijkjes en dat zitje achterin,' zei de vriend, terwijl hij ontspannen achterover hing in de tuinbank, zijn glas losjes bungelend in zijn rechterhand. Het type man dat overal verstand van had. Om zijn pols zat een touwtje geknoopt bij wijze van armbandje en een zonnebril hield zijn lange haar modieus in bedwang. Ik stelde me voor dat hij in het hoogseizoen bij het meubilair van GPO hoorde.

Ik volgde zijn blik. Het was een ruime tuin, met name omdat het huis niet aan alle kanten was uitgebouwd zoals veel andere huizen in de straat. Rondom stonden hoge hagen als afscherming van de aanpalende tuinen en aan de voorzijde was het bos de enige overbuur.

Ik keek naar het huis van Miriam, speurde steeds naar beweging, maar zag vanaf de plek waar wij zaten alleen het dak met de brede, klassieke dakkapel boven de haag uitsteken. Ik kon het nog nauwelijks geloven.

We dronken prikwijn en toostten op Agnes en Charles, hun nieuwe huis en een mooie zomer. Het eten was goed, met stevige plakken brood, oude kaas, soep en salade. ‘Een wijvenlunch,’ zei Leonard, ‘dat krijg je ervan als je vrouwen de vrije hand laat.’ Ons gelach schalde door de tuin. Ik vertelde over het bezoek van Miriam. Uitgebreid beschreef ik hoe ze met de enorme bos bloemen aan was komen zetten en dat ik haar eerst niet had herkend, alsof het een goede mop betrof. Ik vertelde niet over de golf van paniek die door me heen sloeg toen ze me omhelsde. En ook niet over het plotselinge gevoel van gemis bij het zien van die bloemen. Dat ik Agnes erom benijdde. Het was een idiote bos, maar het was precies wat ik ook weleens miste aan waar ik nu woonde, dat uitbundige, die schaamteloze overdrijving. Dat ik opeens wilde dat ik er nog bij hoorde hier.

‘Jongens, wie lust er nog een glaasje?’ onderbrak Leonard mijn gedachten. Zonlicht schitterde in de fles die hij uitnodigend omhooghield.

Diep vanbinnen voelde ik een klein tikje, en opeens was het of er iets in mij ontdooide. Meer dan twintig jaar, dat was een lange tijd. Ik had niet beseft dat ik mijn vroegere leven zo had gemist, mezelf daartoe nooit de kans gegeven. Maar nu. De überbos bloemen, Agnes en Leonard die hier gelukkig waren, het heldere licht aan de kust, de eeuwige wind van

zee... En Miriam natuurlijk, nog steeds met Elmer. Alsof ik het verleden zó aanraken kon.

Aan het eind van de dag verblindde een prachtig ondergaande zon mij onderweg naar huis via de achteruitkijkspiegel en een bevrijdend gevoel welde op in mijn borst. Voor me spreidde een wolkeloze lucht zich uit in de mooiste tinten blauw. Zonder mijn blik van de weg te nemen tastte ik naar mijn zonnebril in de armsteun, zette hem op mijn neus en trapte de auto flink op zijn staart. Met de muziek hard aan schoot ik door het vlakke landschap naar huis.

Het was alweer een paar weken na de verhuizing van Agnes dat ik de oprit opreed en Marcels afgekaaide auto naast ons huis zag staan. In onze studententijd hadden we verkering gehad. We waren nog steeds goede vrienden. Opgewekt liep ik naar binnen.

Marcel en de kinderen zaten aan tafel een spelletje te spelen en ik kuste ze gedag. ‘Gezellig hier,’ zei ik. Ik zette mijn tassen naast de tafelpoot en wierp een blik de kamer rond. ‘Is Otto er niet?’

‘Hij moest iets doen op school,’ antwoordde Laura.

Otto was hoofd van de financiële afdeling van een ICT-bedrijf. Meestal zorgde hij bij thuiskomst voor het eten, om daarna te gaan wielrennen of iets te doen in de tuin of met de kinderen of voor het schoolbestuur waar hij in zat. Ik vroeg me weleens af hoe hij het allemaal deed. Bij mij op de zaak was altijd wel iets wat urgent was, iets wat bijna misging of ‘binnengehengeld’ moest worden waarvoor ik ’s avonds nog aan het werk moest.

Marcel keek naar de tassen op de grond. ‘Wezen winkelen?’

Ik knikte. ‘Zaterdag is er housewarming bij Agnes en Charles.’

Marcel trok zijn wenkbrauwen op. ‘Sinds wanneer heeft een mens daarvoor nieuwe kleren nodig?’

Ik haalde mijn schouders op. ‘Ik had er gewoon zin in.’

‘Is het huis leuk geworden?’

‘Heel leuk. En een mooie plek, vlak bij het bos. Haar buurvrouw blijkt een vriendin te zijn van mij van vroeger. Miriam heet ze.’

Marcel dacht even na en schudde toen zijn hoofd. ‘Ken ik niet.’

‘Ze is van voor jouw tijd. We zaten vroeger samen op school. Bij de verhuizing stond ze ineens voor m’n neus.’ Natuurlijk kende Marcel Miriam niet. Buiten mijn familie kende hij niemand van vroeger. Marcel en ik hadden elkaar leren kennen tijdens het introductiekamp van onze studie. Met zijn twee meter lengte had Marcel boven iedereen uitgestoken. Ik had net een ingewikkelde relatie achter de rug en zat echt niet te wachten op een nieuwe, maar toen hij mij bij een lollig bedoeld toneelstukje onverwachts optilde, moeiteloos, zodat ik ook wat kon zien over de hoofden heen, viel ik voor hem. Heel diep. Achteraf kon ik het allemaal heel goed verklaren, hoe ik aangetrokken werd door Marcells ongecompliceerde veiligheid na alles wat er was gebeurd. Twee maanden nadat we elkaar hadden leren kennen woonden we samen. Nog twee maanden later stopte hij met zijn studie. Hoewel hij er ruimschoots de hersens voor had was studeren niets voor hem. Hij was een doener, een slimme doener. Nadat ik het had uitgemaakt – er viel echt niet te leven met die onregelmatige arbeidsbetrekkingen van hem, met dat eeuwige geklóói – vertrok hij naar Spanje om daar te werken. Toen hij terugkwam naar Nederland was hij een alternatieve camping begonnen, ergens in Drenthe. Dat was voor hem net de juiste combinatie van uitdaging en fierefluiten, en vooral van veel slap geouwehoer met de bezoekers. Regelmatig